

TERRORISTEN ZIJN NET MENSEN
Hoe Mohammed B. een
moordenaar werd

TEVERGEEFS TESTEN
Assessment niet veel
beter dan horoscoop

AUTONAVIGATIE
Nieuwe GPS loodst je
langs de files

| WERK | ECONOMIE | WETENSCHAP | TECHNIEK | TRENDS |

intermediar

16-12-04 | 51 | WWW.INTERMEDIAR.NL | € 3,49

NEDERLANDERS IN CHINA

Met 20 opgewonden
ondernemers op
schoolreisje naar Beijing

Welkom in de fabriek van de wereld

Auteur: Bart van Oosterhout | 13-12-2004

Er gaat geen week voorbij of er vertrekt wel een delegatie Nederlandse ondernemers naar China. Gewapend met Delfts blauw, stroopwafels en stapels visitekaartjes proberen ze 'kansen te pakken' in de nieuwe economische supermacht. Valt dat even tegen.

In het vliegtuig van Hong Kong naar Amsterdam, ergens boven de uitlopers van de Himalaya, vraagt mijn buurvrouw opeens: 'Wat is de beste plek om te gaan skiën in de buurt van Genève?' Uit de mond van welke West-Europeaan dan ook zou dit een normale vraag zijn. Maar niet uit die van mijn buurvrouw, een kleine Chinese die Dan Chen blijkt te heten.

Dan werd geboren in Xi'an, de historische stad in midden-China. Haar vader, een wetenschapper, was zijn leven lang lid van de communistische partij. Het gezin verhuisde meerdere malen op last van de regering. Vrij reizen was verboden en ondernemers waren 'varkens van het kapitalisme'. En nu, negenentwintig jaar en een ingenieursopleiding later, is Dan 'Director of Data Network Standards' bij ZTE, een bedrijf waar wij nog nooit van gehoord hebben, maar dat een van de grootste telecombedrijven ter wereld is.

Dan reist voor haar werk de halve wereld rond. Ze verdient in een maand net zoveel als haar ouders in een jaar verdienen. Vergeleken met hen, leidt Dan een leven van ongekende vrijheid en luxe. China is begonnen aan de tweede 'grote sprong voorwaarts', en Dan Chen springt heel hard mee. De levensloop van Dan Chen valt precies samen met de opkomst van China als economische supermacht.

Omarmen kapitalisme: economische oplossing

In 1978, toen Dan drie was, ging China voorzichtig open voor buitenlandse investeerders. En in de nadagen van de Tienanmen-opstand, toen Dan naar de middelbare school ging, bedacht de Chinese regering dat het volledig omarmen van het kapitalisme waarschijnlijk de enige manier was om het land bij elkaar te houden. Economische groei kreeg de hoogste prioriteit. Het heeft gewerkt. China groeide de afgelopen twintig jaar uit tot de fabriek van de wereld. Een kwart van alle auto's ter wereld wordt er geproduceerd. Eenderde van alle magnetrons. De helft van alle airco's. Eenderde van alle schoenen. Tot voor kort vonden we dat in het Westen wel best zo. Want wie wil er nu nog schoenen maken?

Maar sinds het eind van de jaren negentig begint zich in China een proces af te tekenen dat de Amerikaanse econoom en China-expert Clyde Prestowitz 'the great reverse' noemt. Dankzij het ontstaan van een grote middenklasse beschikt China nu over een afzetmarkt in eigen land voor de spullen die het voorheen slechts exporteerde. Van de 1,3 miljard Chinezen wonen er nu 450 miljoen in steden, dat is twee keer zoveel als de stedelijke bevolking in Amerika of Europa.

Honderd miljoen stedelingen mogen zich rekenen tot de middenklasse, met een inkomen van minimaal tienduizend euro. Volkswagen verkoopt meer auto's in China dan in Duitsland. De omzet van cosmeticamerk L'Oreal in dit land steeg met achthonderd procent in vijf jaar. Driehonderd miljoen Chinezen, zes keer zoveel als Europeanen, hebben een mobieltje. Zeventig miljoen Chinezen zijn online. Tien miljoen hebben breedbandtoegang. De lijst is eindeloos. Praten over China is praten in superlatieven. En Nederlandse ondernemers raken daar verschrikkelijk opgewonden van. Wie niet in China is, is er net geweest, of wil er snel naartoe.

'Het' gebeurt in China

Twee weken geleden was het de beurt aan een delegatie onder leiding van Roger van Bortel, voormalig minister voor grotesteden- en integratiebeleid en tegenwoordig voorzitter van zorgverzekeraar Menzis, en Mark Frequin, directeur-generaal post en telecommunicatie bij Economische Zaken. In hun kielzog bevinden zich twintig Nederlandse IT-ondernemers, telecomdirecteuren, wetenschappers en ambtenaren en twee journalisten, onder wie een van *Intermediar*.

Allemaal hebben ze het gevoel dat 'het' in China gebeurt. Dat het land een momentum beleeft waar je als ondernemer bij moet zijn. Want China heeft alles wat wij niet meer hebben: een jonge, hoogopgeleide bevolking, een groeiende economie, driehonderd miljoen consumenten die in de komende tien jaar voorzien moeten worden van auto's, mobieltjes, internetaansluitingen en kabeltelevisie.

Maar wat China vooral op ons voorheeft, is een doortastende overheid. 'De Chinezen zullen harder lopen, sneller lopen en uiteindelijk ons voorbijgaan... en dat wil ik niet', zei minister Brinkhorst van Economische Zaken onlangs. Hij heeft alleen niet zoveel te willen. Nederland moet innovatiever worden. Maar de ondernemers onder de delegatieleden zijn het erover eens dat dat onder het huidige kabinet vergeefse hoop is, met dat lullige innovatieclubje van Balkenende 'waar ze alleen maar praten, praten en praten'.

De magie van het getal

Het doel van de reis is om met eigen ogen te zien of China inderdaad op weg is de technologische innovator van de toekomst te worden. De organisator, Dorrit Gruyters van adviesbureau InterimIC, heeft aan alles gedacht. Gewapend met Delftsblauwe tegels, blikken stroopwafels, miniatuurklompjes en minstens tweehonderd voor de gelegenheid in het Chinees vertaalde visitekaartjes, bezoeken we meer dan twintig telecom- en IT-bedrijven en universiteiten. We doen drie steden aan: Beijing, Shanghai en Guangzhou, ofwel 'de cockpit en de twee straalmotoren van de Chinese economie' in de woorden van een Nederlandse consul.

De magie van China, zo ontdekken we al snel, is de magie van het getal. Dat er veel Chinezen zijn wisten we al lang. Maar dat er zo veel ontwikkelde Chinezen zijn, die net als wij in steden leven, dringt nu pas door. Ooit gehoord van Tianjin, Shenyang of Chongqing? Het zijn vier van de zes Chinese agglomeraties met naar schatting meer dan tien miljoen inwoners. En dan zijn er nog een stuk of dertig steden met een inwonertal van tussen de een en de acht miljoen. Rond Shanghai, de grootste Chinese stad, met evenveel inwoners als heel Nederland, zijn in een paar jaar tijd nieuwe voorsteden verzezen ter grootte van Amsterdam en Rotterdam samen.

'Zie je die enorme kluit wolkenkrabbers, met die zendmast in het midden?', zegt onze Amerikaanse gids als we Shanghai binnenrijden. 'Dat is Pudong, het nieuwe gedeelte van Shanghai. Toen ik hier tien jaar geleden kwam stond daar he-lemaal niets. Er was niet één hotel in deze buurt. Ik heb een maand geen brood gegeten. Dat was hier gewoon niet te krijgen.' De aanblik heeft nog het meeste weg van een soort supersized Manhattan. 'Pudong', zegt de gids, 'is de snelst groeiende stad in de geschiedenis van de mensheid.' Hij kijkt er enigszins triomfantelijk bij, alsof hij wil zeggen daar hebben jullie niet van terug hè? Inderdaad, daar hebben wij niet van terug.

Potentieel gevaar voor westerse economie

Eén blik uit het raam van ons delegatiebusje leert ook dat China al lang geen genoeg meer neemt met zijn bescheiden rol als werkplaats van de wereldeconomie. Reusachtige reclameborden met Chinese merknamen wijzen erop dat China's eigen consumentenproducten de buitenlanders van de markt beginnen te verdringen. Neem de telecomsector. In 1999 hadden Nokia, Motorola en andere Europese mobieltjesfabrikanten nog bijna 95 procent van de Chinese markt in handen. Nokia verplaatste om die reden een groot deel van zijn productie en veertig procent van zijn onderzoek en ontwikkeling naar Beijing. Hun voorsprong zat in het ontwerp en de marketing van de hardware.

Bij Huawei bijvoorbeeld, de grootste Chinese fabrikant van telecomapparatuur, die voor meer dan de helft in overheidshanden is, 'zie je precies dezelfde spullen liggen als bij de concurrent Cisco', zegt Kees Smaling van Siemens Nederland, een van de delegatieleden. 'Zelfs de typenummers lijken op elkaar.'

Maar het tij is definitief gekeerd. De productiehuizen die vroeger kant-en-klare telefoontjes aan Nokia leverden, hebben het marketing- en merkentrucje nu wel door. Op de elektronica-afdelingen van Shanghai's warenhuizen nemen de displays van Nokia, Motorola en Ericsson nog maar een zeer bescheiden plaats in. De bulk van de telefoons is van merken als Bird, TCL, Konka en Panda. Bijna zestig procent van de binnenlandse markt voor mobieltjes is nu in handen van Chinese producenten.

Dat is niet alleen leuk voor China, het houdt ook een potentieel gevaar in voor onze economie. Want al die glimmende telefoontjes zijn niet alleen ter plaatse geassembleerd, ze werken ook op in China ontwikkelde technologie. China staat nu nog bekend als een notoire dief van westerse eigendomsrechten. In Shanghai struikel je over de rip-offs van bekende Europese merken. Zelfs overheidsbedrijven maken misbruik van andermans eigendomsrecht.

China ontwikkelt eigen technologiestandaarden

Maar langzaam begint China zich toch een beetje te generen voor die kwalijke reputatie. De toetreding tot de Wereldhandelsorganisatie, drie jaar geleden, schept verplichtingen. Als China zijn zaken niet op orde heeft, kan het sancties tegemoet zien. Een van de speerpunten van de regering van Wen Jiabao is dan ook om minder afhankelijk te worden van het Westen door eigen Chinese technologiestandaarden te ontwikkelen. Voor het derde generatie mobiele netwerk (zeg maar mobiel internet) is het daar al in geslaagd.

Het Chinese bedrijf Datang ontwikkelde de netwerkstandaard TDSCDMA, die concurreert met de Amerikaanse en Europese netwerkstandaarden. Op straffe van uitsluiting uit de Chinese markt, hebben Siemens en Philips al op grote schaal in die technologie geïnvesteerd. En dat is nog maar het begin. Ook op het gebied van videocompressie, internettelefonie, chipontwerpen en besturingssystemen voor pc's zijn standaarden ontwikkeld die met patriotistische ijver aan de man worden gebracht.

Een van de eigen standaarden waar de Chinezen bijzonder content mee zijn is het nieuwe internetprotocol versie 6 (IPv6), ontwikkeld aan de Jiaotong Universiteit in Beijing. De universiteit is zo trots op dit wapenfeit, dat het de ontwerper van dit protocol zelf heeft vrijgemaakt om de Nederlandse delegatie te ontvangen. Professor Zhang Hongke blijkt een bescheiden man met een fors uitgevallen bril, een standaardaccessoire van Chinese techneuten. Het nieuwe internetprotocol dat hij bedacht, is vooral nodig vanwege de explosieve groei van het internet in China en India, zegt hij. Met de kleine 2,5 miljard nieuwe internetgebruikers die er mogelijk aan zitten te komen, beginnen de adressen op te raken. Vandaar IPv6, dat langere -- en dus méér -- adressen aankan.

Zhang hoopt dat het de wereldwijde internetstandaard wordt, ook al omdat zijn researchers zelf een nieuwe router hebben ontwikkeld die ze dan wereldwijd kunnen verkopen. Maar niet alle delegatieleden zijn overtuigd van de haalbaarheid van deze ambitie. Delegatielid Joop van Kammen, chief technology officer van Tiscali Nederland, is

kritisch. Het vervangen van alle internetrouters met de nieuwe standaard zou veel te duur zijn. Bovendien kunnen de bestaande Europese spullen prima communiceren met professor Zhangs standaard.

Niet onder de indruk van Chinese innovaties

Eigenlijk zijn de delegatielieden al met al helemaal niet zo onder de indruk van wat ze aan innovatie zien tijdens deze reis. Welk bedrijf we ook bezoeken, er is altijd wel een delegatielid uit de betreffende sector, dat meent dat 'wij' de gedemonstreerde technologie ook hebben. Maar dan beter. Zelfs de jonge ingenieurs van Soutec, die de eerste mobiele telefoon op de markt brachten met alleen Chinese patenten, vermogen ons niet te imponeren. Heel knap natuurlijk dat ze hun eigen chips ontwerpen, maar een revolutionair nieuw design is het bepaald niet.

Wel worden we heel enthousiast als we horen wat de chips kosten. Eén delegatielid wil het liefst ter plekke een order plaatsen. Wat is jullie prijs als ik er vijftigduizend bestel?' Dat de jonge startup Linktone een betaalsysteem heeft waarmee spelletjes en liedjes via de mobiele telefoon betaald kunnen worden en dat het daarmee bakken met geld binnenhaalt, omdat Chinese jongeren vrijwel álles via hun mobieltje doen, is mooi -- maar niet voor ons. In China groeit de markt met veertig miljoen nieuwe mobiele telefoongebruikers per jaar. Er heerst onder de Nederlandse ondernemers een gezond wantrouwen tegen de onveranderlijk juichende prognoses van de Chinezen: 'Begrijp ik dat goed dat jullie zestig miljoen gaan verdienen als je nul komma één procent van de markt hebt?'

Aan het eind van het verhaal blijkt telkens dat ook dit bedrijf weer een 'special relationship' heeft met een of andere staatsmoloch als China Telecom. Ja, zo kunnen wij het ook. Er wordt veel gelachen, bijvoorbeeld om de fabrikant van telefooncentrales die zijn producten heeft vernoemd naar de bekende kunstenaars 'Vango' en 'Radon' (Van Gogh en Rodin). Maar veel presentaties monden uit in een gevecht tegen de slaap of de slappe lach. Gezeten rond vrijwel identieke ovale directietafels met identieke plastic bloemstukken (hier liggen kansen voor de Nederlandse sierteeltsector), worden we getraakteerd op eindeloze reeksen slides vol technische details over 'our product'. Waarna onveranderlijk een rondleiding volgt langs verdiepingen vol precies dezelfde Dilbertachtige cubicles die nu eens de marketingafdeling, dan weer de researchafdeling moeten voorstellen.

Nationaal product: in 2020 verviervoudigd?

Opvallend is dat voor vrijwel iedere technologische oplossing van de Chinese IT-bedrijven die we bezoeken een beproefd westers equivalent bestaat. Aanvankelijk lijkt het alsof de Chinese ondernemers niet helemaal doorhebben dat ze allemaal het wiel opnieuw aan het uitvinden zijn. Maar aan het eind van onze rondreis begint het door te dringen dat het hun daar nu juist om te doen is. Er ligt een masterplan aan ten grondslag.

Tijdens het laatste congres van de nog altijd springlevende Communistische Partij formuleerde partijvoorzitter Jiang Zemin als nieuwe opdracht voor zijn kameraden in de regering om van China in de komende twee decennia een sterker en welvarender land te maken om aldus bij te dragen aan de vooruitgang van de mensheid. Iets concreter: China's nationaal product moet in 2020 verviervoudigd zijn. Een onderdeel van het plan is het *Go West*-initiatief, dat ervoor moet zorgen dat de welvaart van de oostelijke grote steden meer evenredig verdeeld moet worden over heel China.

Een tweede onderdeel is erop gericht om voor iedere bestaande technologie een eigen Chinese standaard te lanceren. Oppervlakkig gezien lijkt het eenvoudiger om je aan te sluiten bij de westerse internetstandaard en de bijbehorende routers van Cisco of Alcatel te kopen, dan zelf een heel nieuw systeem te ontwikkelen. Maar China denkt verder. Want met de dalende prijs van technologische hardware drukken de kosten van intellectuele eigendomsrechten steeds zwaarder op de Chinese ict-bedrijven. En dus worden bedrijven waarop Beijing maar enigszins grip heeft, aangespoord om hun eigen technologie te ontwikkelen in plaats van te kopen.

Wen Gao is directeur van JDL, een bedrijf in Beijing dat een nieuwe standaard ontwikkelt voor het opslaan en afspelen van audio- en videobestanden. AVS, zo heet het systeem, moet gaan concurreren met het alomtegenwoordige MPEG van Apple en WMV van Windows. 'Nóg een standaard?', willen wij als kritische delegatielieden weten, 'wie zit daarop te wachten?' Nou, China dus, meent de vrolijke meneer Gao. 'En waarom is zijn AVS-standaard dan beter dan die van de concurrenten?' 'Het is niet beter', zegt meneer Gao tot onze opperste verbazing. 'Het is ietsje slechter. Een klein beetje maar hoor. Maar wel veel goedkoper.'

Uitkomen onder juk westerse technologie

Daar komt de aap uit de mouw. De MPEG-club ontvangt jaarlijks anderhalf tot twee miljard dollar aan auteursrechten. Driehonderd miljoen daarvan komt uit de zakken van Chinese bedrijven. En dat is China meer dan zat. Dus investeert de overheid in de club van Wen Gao, die alle grote partijen, inclusief Microsoft, al heeft weten te strikken. 'En waarom zou Microsoft daaraan meedoen als het zelf al een betere standaard heeft?' Meneer Gao lacht geheimzinnig en zegt: 'Microsoft doet mee aan veel standaarden. Net als een gezin veel kinderen kan hebben. Niet alle kinderen zijn even mooi, toch houd je van allemaal evenveel.'

Wie met eigen ogen wil aanschouwen hoe ver China al is gevorderd met zijn streven onder het juk van westerse technologie en miljarden aan royalties uit te komen, volg professor Zhang tijdens een rondleiding door zijn researchafdeling op de Jiaotong universiteit. Overal zien we uit de kluiten gewassen pc's die lijken op, nou ja, onze eigen pc's. Maar het merk dat erop staat, kennen we niet, of alleen vaag: Lenovo. Is dat Chinees? Jazeker, Lenovo is een spin-off van de Chinese Academie van wetenschappen, de officiële technologieleverancier van de Chinese overheid. In de jaren tachtig kreeg dit bedrijf, toen nog Legend geheten, van China's leiders de opdracht om de eerste Chinese pc's te ontwerpen.

Door een consequent voorkeursbeleid van staatsbedrijven groeide Lenovo in de jaren negentig uit tot de grootste computerfabrikant van China en de achtste van de wereld. Alleen werden er buiten China nauwelijks Lenovo-computers verkocht. Tot vorige week, toen Lenovo in de deal van de eeuw de pc-divisie van IBM kocht voor 1,25 miljard dollar. Daarmee wordt Lenovo in een klap de op twee na grootste pc-bouwer ter wereld. En met de toegang tot de Amerikaanse en Europese markt die het bedrijf dankzij de overname krijgt, zal het een kwestie van tijd zijn voor het de nummers een en twee, Hewlett Packard en Dell, achter zich laat.

The great reverse

IBM, uitvinder van de computer en een van de iconen van de Amerikaanse economische macht, gooit er op de pc-markt dus het bijltje bij neer. Dat is wereldschokkend nieuws. Als we over dertig jaar terugkijken en ons afvragen welke gebeurtenis de 'great reverse' inluidde, zou het wel eens de IBM-Lenovo deal van vorige week kunnen zijn.

En wat het allemaal nog veel dreigender maakt: de Lenovo's van professor Zhang draaien ook al niet op Windows, die andere motor van de Amerikaanse economie. China, althans de overheid, heeft vorig jaar besloten geheel over te stappen op Linux, het grotendeels gratis besturingssysteem dat in de jaren negentig ontwikkeld werd door de Fin Linus Torvalds. In Beijing verrees in de afgelopen jaren een complete nieuwe ontwikkelindustrie voor Linux, of liever de Chinees-Japanse variant ervan, Asianux. Alle grote pc- en serverfabrikanten moeten meedoen, willen ze straks nog iets kunnen verkopen in China.

De agressieve wijze waarop China zijn standaard in Azië propageert, doet het ergste vrezen voor de toekomst van Windows in Azië. En wat als straks de Franse overheid aan een nieuwe automatiseerder toe is? Duitsland koos al eerder voor Linux in een megadeal met IBM, nu dus Lenovo. En dan is er nog iets: de weerstand tegen de VS in grote delen van de wereld versterkt nu al het marktaandeel van Chinese automatiseringsbedrijven. De Chinese telecomreus ZTE won onlangs ten koste van zijn Amerikaanse concurrent Cisco contracten van Algerije, Tunesië, Egypte, Indonesië, Chili en Vietnam.

Of het nu gaat om computers, besturingssystemen, chips, auto's of televisies, China heeft straks op geen enkel terrein het Westen nog nodig. De tijd dat we de Chinezen blij konden maken met een order voor een miljoen van onze glimmende mobieltjes of strakke televisieschermen is voorbij. China vaart zijn eigen koers. En met een potentiële binnenlandse groeiemarkt van achthonderd miljoen landgenoten die nog niet eens een wasmachine hebben, is de kans groot dat dat straks ook onze koers is. Of we willen of niet.

Tijd genoeg voor China-strategie

Toch wil dat niet zeggen dat Nederlandse bedrijven zenuwachtig zouden moeten worden als ze nog geen China-strategie hebben. Zeker niet als ze slechts een vaag idee hebben van wat die strategie dan in zou moeten houden. 'Als u voor het eerst in China bent, hebt u nu vast het gevoel dat iedere dag dat u niet in China aanwezig bent een verloren dag is', zegt Paul Menkveld van de Nederlandse ambassade in Beijing 'Dat is normaal. China heeft dat effect op bijna alle bezoekers. Maar bedenk wel dat Nederlandse bedrijven dat in 1905 ook al dachten. Bedenk daarbij dat de Chinese economie ondanks een kwart eeuw onafgebroken groei nog altijd niet groter is dan die van Engeland. En bedenk ten slotte dat Nederland na Duitsland dan wel de tweede Europese handelspartner is voor China, maar dat onze gehele export naar dit land ongeveer even groot is als die naar de stad München.'

Kansen liggen er volgens deze diplomaat vooral voor researchafdelingen van heel grote bedrijven als TPG, DSM en Unilever. En die zitten er dan ook allemaal. Philips heeft een deel van zijn onderzoekscentrum Natlab verplaatst naar China vanwege het uitstekende opleidingsniveau en de lage loonkosten. Voor Shell, dat hier dertigduizend mensen heeft zitten, is de huidige boom in China ook gunstig, want de vraag naar grondstoffen neemt toe. Maar verder?

Menkveld: 'Bedrijven die zich laten verlokken door de grote binnenlandse markt moeten vooral bedenken dat het heel moeilijk is hier geld te verdienen. De prijsconcurrentie is moordend. En iedereen die denkt dat hij zijn bestaande bedrijfsmodel zonder meer kan overbrengen naar China vergist zich. Je hebt Chinese managers nodig die de markt kennen. En je hebt contacten nodig.' Grote kansen ziet Menkveld op termijn voor de Nederlandse banken, want de financiële sector in China stelt nog niet zo heel veel voor. En hoe zit het met kaas? Kaas zegt u? Interessante nichemarkt, zeker. Staat beslist in de belangstelling de komende jaren. Zal zeker groeien. Maar niet heel hard. Chinezen zijn helaas van nature geen kaaseters.

Read more: <http://www.intermediair.nl/artikel/archief/31155/welkom-in-de-fabriek-van-de-wereld.html#ixzz0VQdaTDAj>